HL-SENTERET
Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

**Høringssvar: Forskrifter om rammeplan for femårige grunnskolelærerutdanninger**

## Større vekt på refleksjon over egen profesjonell rolle i lys av relasjoner, samhandling og normkritikk

Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) vil takke for anledningen til å kommentere forslagene til forskrifter for rammeplaner for grunnskolelærerutdanningene. HL-senteret forsker på og formidler en rekke historiske og aktuelle temaer knyttet til diskriminering, gruppefiendtlighet, ekskludering og forfølgelse. Senteret har et mandat overfor skoleverket som også innebærer å bidra til forebygging av rasisme, antisemittisme og andre former for gruppefiendtlighet. Vi tilbyr pedagogiske opplegg for elever som besøker senteret, arrangerer lærerkurs om historiske og aktuelle temaer og utvikler materiell som lærere kan bruke i sin undervisning. I samarbeid med Det Europeiske Wergelandsenteret og Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo har HL-senteret dessuten utviklet programmet Dembra (Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme). Dembra er et opplegg for kompetanseutvikling for skoler som ønsker å styrke sitt arbeide med forebygging av ulike former for ekskluderende og splittende holdninger og forestillinger, fra antisemittisme og rasisme til antidemokratiske holdninger og radikalisering.

Fra arbeidet med Dembra ser vi hvor vesentlig skolelederes og læreres kompetanse er for å skape en skole som kan inkludere alle og motvirke hat og ekskludering. Både kompetanse i skolefagene og fagdidaktikk på den ene siden, og i pedagogikk/profesjonsfag på den andre siden, er viktige for at læreren skal være trygg i undervisningssituasjonen og kunne støtte opp om deltakelse og kritisk refleksjon fra elevene.

Læreren er avgjørende for å skape en trygg atmosfære i klasserommet der hver enkelt elev blir sett, anerkjent og oppmuntret til å eie og gestalte egen læring, til å gi uttrykk for hvordan hun/han har det, og for egne meninger. Dette krever relasjonskompetanse av læreren, evnen til å etablere gode, trygge relasjoner til elevene og evnen til å skape betingelser for gode, trygge relasjoner elevene seg imellom.

Siden en skolehverdag ikke alltid foregår harmonisk og knirkefritt, må denne kompetansen også omfatte evne til å håndtere og moderere konflikt med henblikk på at den skal handle om «saker» og ikke om «personer». En slik kompetanse er satt sammen av forskjellige elementer, der blant annet psykologisk innsikt og balansen mellom å være varm og grensesettende er viktige.

**besøksadresse:**
Villa Grande
Huk Aveny 56

**postadresse:**
Postboks 1168 Blindern
0318 Oslo

**telefon:** 22 84 21 00
**telefaks:** 22 84 21 01

**e-post:** post@hlsenteret.no
www.hlsenteret.no

HL-SENTERET

Ikke alle konflikter og utfordringer handler utelukkende om psykologi og/eller gruppedynamikk. En bredere institusjonell og samfunnsmessig konteksten trer ofte fram, for eksempel når mobbing av en elev skjer på grunnlag av gruppetilhørighet og gruppefientlighet. Her trenger læreren kunnskap om gruppefiendtlighet, rasisme og diskriminering for å avdekke underliggende faktorer i krenkelser og konflikter, og også evnen til å skape refleksjon rundt disse faktorene og samtidig være tydelig og grensesettende.

Lærerens egne normer og fordommer er også med på å definere innenforskap og utenforskap, og de må derfor utfordres og bearbeides som en del av den profesjonelle utviklingen. På dette punktet kommer altså et annet kompetanseelement inn i bilde: evnen til å reflektere over egen praksis i lys av relasjoner og læringsmiljø. Denne refleksjonen må også inkludere refleksjon over klasserommets, skolens og samfunnets videre kontekst. Lærerutdanningen må bidra til å etablere en åpenhet og trygghet til å erkjenne egne styrker og svakheter, og en vane til å fortløpende justere egen praksis basert på innsikt vunnet gjennom systematisk selvrefleksjon og/eller profesjonell samhandling. Læreren må også kunne analysere den samfunnsstrukturen som skolen inngår i. I utkastene til forskrifter er dette siste et særlig svakt punkt.

Vi vil også peke på at forskriftene ikke speiler behovet som kom fram gjennom to rapporter fra Institutt for samfunnsforskning i 2014. Her ble det pekt på klare svakheter i undervisningen om samer, nasjonale minoriteter og innvandrere i dagens Norge. Samtidig pekte rapporten på at læreplanene må bli tydeligere på behovet for å ta opp utfordringer for disse gruppene i undervisningen. I tråd med dette tar forskriftene opp samers forhold spesifikt. På tilsvarende vis bør forskriftene nevne nasjonale minoriteter, eventuelt også andre minoriteter.

Konkret har HL-senteretfølgende innspill til de to forskriftene:

- Formuleringen om kritisk refleksjon og profesjonsforståelse i 3. avsnitt under §1 må følges opp i læringsutbyttebeskrivelsene, som eget strekpunkt under Generell kompetanse eller lagt inn i de andre strekpunktene.
- Kunnskap og kompetanse til å reflektere over demokrati og samfunn, inkludert rasisme og strukturer som ekskluderer bør inn i læringsutbyttebeskrivelsene.
- Det bør også stilles krav om at programplanen fra de ulike institusjonene inkluderer interkulturell kompetanse og kritisk refleksjon over egen rolle og skolen som institusjon.
- Nasjonale minoriteter og andre minoriteter legges til i de avsnittene/setningene der samiske forhold nevnes, både under §1 og §4.

Oslo, 1. april 2016

Guri Hjeltnes
Direktør